

Insolvenční řízení

Spojil-li insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu (§ 148 odst. 1 insolvenčního zákona), které otevírá třetí (realizační) fázi insolvenčního řízení, není důvod prosazovat dále (přiměřenou) aplikaci § 158 insolvenčního zákona, když účel sledovaný posledně označeným ustanovením cíleně jen pro dobu do rozhodnutí o úpadku dlužníka do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku naplňuje od prohlášení konkursu rozhodnutí o zrušení konkursu podle § 308 insolvenčního zákona.

Stejně jako není (nemůže být) důvodem ke zrušení konkursu podle ustanovení § 308 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona pouhé jiné právní hodnocení těch skutečností, z nichž vyšel insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku, totiž není (nemůže být) pouhé jiné právní hodnocení těch skutečností, z nichž vyšel insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku, ani důvodem k vydání rozhodnutí podle § 158 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona o tom, že „dlužník není v úpadku“.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 NSČR 21/2024-A-181 ze dne 30.9.2024)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníka REAL ESTATE MORAVIA s. r. o., se sídlem v O., vedené u Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci pod sp. zn. KSOL 16 INS 6265/2021, o insolvenčním návrhu věřitele GJ Money Service s. r. o., se sídlem v O., zastoupeného Mgr. et Mgr. J.P., advokátem, se sídlem v Č.B., o dovolání dlužníka, zastoupeného JUDr. Tomášem Klimkem, Ph. D., advokátem, se sídlem v Olomouci, Novosadský dvůr 765/6, PSČ 779 00, proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. srpna 2023, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021, 3 VSOL 303/2023-A-167, tak, že dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. srpna 2023, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021, 3 VSOL 303/2023-A-167, se odmítá v rozsahu, v němž jím odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve výroku o ustanovení insolvenční správkyň a prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Ve zbyvajícím rozsahu se dovolání zamítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 15. října 2021, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021-A-37, Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl insolvenční návrh, kterým se tehdejší insolvenční navrhovatel (PAVLÍK group, s. r. o.) domáhal zjištění úpadku dlužníka (REAL ESTATE MORAVIA s. r. o.) [bod I. výroku].

[2] Rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku) a o soudním poplatku (bod III. výroku).

2. K odvolání insolvenčního navrhovatele Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 15. února 2022, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021, 3 VSOL 599/2021-A-71, zrušil usnesení insolvenčního soudu ze dne 15. října 2021 a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

3. Usnesením ze dne 25. srpna 2022, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021-A-95, insolvenční soud [jednající

jako s insolvenční navrhovatelkou s procesní nástupkyní původního insolvenčního navrhovatele Mgr. Marcelou Horákovou (dále jen „M. H.“) (mimo jiné):

[1] Zjistil úpadek dlužníka (bod I. výroku).

[2] Insolvenční správkyň dlužníka ustanovil JUDr. Kateřinu Danielovou (dále jen „K. D.“) [bod II. výroku].

[3] Prohlásil konkurs na majetek dlužníka (bod III. výroku).

4. K odvolání dlužníka odvolací soud usnesením ze dne 18. ledna 2023, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021, 3 VSOL 564/2022-A-105, zrušil usnesení insolvenčního soudu ze dne 25. srpna 2022 a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

5. Usnesením ze dne 10. května 2023, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021-A-128, insolvenční soud (jednající jako s insolvenčním navrhovatelem s GJ Money Service s. r. o. coby procesním nástupcem M. H.) [mimo jiné]:

[1] Zjistil úpadek dlužníka (bod I. výroku).

[2] Insolvenční správkyň dlužníka ustanovil K. D. (bod II. výroku).

[3] Prohlásil konkurs na majetek dlužníka (bod III. výroku).

6. Insolvenční soud – vycházející z ustanovení § 3 odst. 1 a 2, § 105 odst. 1 a § 148 odst. 1 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl k následujícím závěrům:

7. Dlužník je v úpadku ve formě platební neschopnosti ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a/ až c/, odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona, když má několik věřitelů s pohledávkami po lhůtě splatnosti po dobu delší 3 měsíců. Konkrétně jde o:

[1] exekučně vymáhanou pohledávku věřitele FISCALIA HOLDING, a. s. (dále jen „věřitel F“) ve výši 20 milionů Kč s příslušenstvím, vzešlou ze smlouvy o úvěru ze dne 1. března 2018 uzavřené mezi dlužníkem a BPS-Prastav, s. r. o. (původním věřitelem) [dále jen „úvěrová smlouva“], splatnou 27. listopadu 2020 a vykonatelnou na základě notářského zápisu ze dne 27. října 2020,

[2] nevykonatelnou pohledávku věřitele E.ON Energie, a. s. (dále jen „věřitel E“) ve výši 7.133,71 Kč, vzešlou ze smlouvy o sdružených dodávkách elektřiny ze dne 24. srpna 2018, splatnou 16. září 2022,

[3] vykonatelnou pohledávku insolvenčního navrhovatele ve výši 4.762.191 Kč,

[4] vykonatelnou pohledávku věřitele DOMY MORAVIA spol. s r. o. (dále jen „věřitel D“) ve výši 250.642 Kč.

8. Pohledávky insolvenčního navrhovatele a věřitele D vznikly rozdělením pohledávky původního insolvenčního navrhovatele (ve výši 5.012.833 Kč s příslušenstvím) splatné 1. května 2014 a jsou vykonatelné na základě rozsudku Okresního soudu v Olomouci (dále jen „okresní soud“) ze dne 25. srpna 2020, č. j. 25 C 141/2018-523.

9. Domněnku své platební neschopnosti dle § 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona dlužník nevyvrátil, respektive se o to ani nepokusil, když po poučení podle § 118a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), při jednání, jež se konalo 18. dubna 2023, pouze

uvedl, že si je vědom toho, že ve smyslu poučení soudu není schopen tvrdit rozhodné skutečnosti, ani unést důkazní břemeno.

10. S rozhodnutím o úpadku spojil insolvenční soud (v souladu s § 148 odst. 1 insolvenčního zákona) i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (jenž je osobou, u které insolvenční zákon vylučuje řešení úpadku oddlužením a která nesplňuje podmínky reorganizace podle § 316 odst. 4 insolvenčního zákona) a „související výroky“.

11. K odvolání dlužníka odvolací soud usnesením ze dne 22. srpna 2023, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021, 3 VSOL 303/2023-A-167, potvrdil usnesení insolvenčního soudu ze dne 10. května 2023 v (odvoláním napadených) bodech I. až III. výroku.

12. Odvolací soud - vycházející z § 3 odst. 1 a 2, § 7, § 97, § 104, § 105, § 128 odst. 3 a § 141 insolvenčního zákona a odkazuje na (označenou) judikaturu Nejvyššího soudu - dospěl poté, co dokazování některými listinami zopakoval a následně dokazování doplnil, a poté, co přezkoumal napadené usnesení, k následujícím závěrům:

13. V rozhodnutí, jímž odvolací soud posuzuje správnost rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dlužníka, nezkoumá opodstatněnost opatření přijatých po tomto rozhodnutí a v jeho důsledku. Novou skutečností, která ve smyslu § 141 odst. 1 poslední věty insolvenčního zákona není způsobilá ovlivnit správnost rozhodnutí o úpadku, je v případě, že nastala po vydání rozhodnutí o úpadku, také skutečnost, která přivedla zánik pohledávky insolvenčního navrhovatele nebo některého z dalších (nebo i všech) věřitelů (splnění dluhu, započtení, prekluze).

14. Insolvenční navrhovatel doložil, že má splatnou a vykonatelnou pohledávku za dlužníkem; námitkou, že minimálně co do částky 5.012.833 Kč jde o promlčenou pohledávku, se odvolací soud nezabýval, neboť šlo o námitku vznesenou dlužníkem až v odvolacím řízení; před rozhodnutím o úpadku sice dlužník tuto námitku uplatnil v řízení vedeném u okresního soudu pod sp. zn. 25 C 141/2018, avšak bez úspěchu.

15. Za dalšího věřitele se splatnou pohledávkou vůči dlužníku nelze považovat (ve smyslu § 143 odst. 2 insolvenčního zákona) věřitele D, když právní předchůdce věřitele D (NEW VANTAGE, s. r. o.) nabyt pohledávku ve výši 250.642 Kč s příslušenstvím postoupením (až) 9. března 2021 (v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu). Tato skutečnost je nicméně v posuzované věci bez významu, neboť vedle insolvenčního navrhovatele je dalším věřitelem dlužníka věřitel F (se splatnou pohledávkou vzešlou z úvěrové smlouvy, ve výši 18.826.922,32 Kč s příslušenstvím); námitka dlužníka, že pohledávku uspokojuje v rámci exekuce, nemá význam (potvrzuje platební neschopnost dlužníka).

16. Závěr insolvenčního soudu, že byl osvědčen úpadek dlužníka ve smyslu § 3 odst. 1 insolvenčního zákona, je správný. Byla (totiž) doložena mnohost věřitelů (nejméně dvou - insolvenčního navrhovatele a věřitele F) s pohledávkami déle než 30 dnů po lhůtě splatnosti (pohledávka insolvenčního navrhovatele je splatná od 1. května 2014 a pohledávka věřitele F je splatná od 27. listopadu 2020).

17. Neschopnost dlužníka hradit splatné závazky se předpokládá, jelikož dlužník tyto závazky neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti (§ 3 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona).

18. Vyvratitelná domněnka neschopnosti dlužníka platit své závazky je založena také podle § 3 odst. 2 písm. d/ insolvenčního zákona, když dlužník (přes výzvu provedenou usnesením insolvenčního soudu ze dne 19. dubna 2021, č. j. KSOL 16 INS 6265/2021-A-9) nesplnil povinnost předložit řádné seznamy uvedené v § 104 odst. 1 insolvenčního zákona. Reakce dlužníka

na usnesení insolvenčního soudu ze dne 19. dubna 2021 (podání z 11. května 2021, A-15) nemá náležitosti řádného seznamu majetku a závazků dlužníka.

19. Význam nemá ani námitka dlužníka, že vlastní nemovitosti v Olomouci, jejichž hodnotu odhaduje částkou 123 miliónů Kč, když podstatné je, zda dlužník je schopen využít takový majetek k uspokojení pohledávek svých věřitelů.

20. Správnost napadeného usnesení není způsobilé zpochybnit ani (odvolací) tvrzení dlužníka, že po rozhodnutí o úpadku se třetí osoba zavázala (a pokusila) uhradit pohledávku insolvenčního navrhovatele (který k tomu neposkytl potřebnou součinnost) a že dlužník „z procesní opatrnosti“ na základě dohody s třetí osobou „zajistil“ uhrazení pohledávek dalších (označených) věřitelů. Jde totiž o nové, a tedy nepřijatelné skutečnosti ve smyslu § 141 odst. 1 poslední věty insolvenčního zákona.

21. Insolvenční soud pak správně spojil s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (§ 148 odst. 1 insolvenčního zákona), neboť u dlužníka nepřichází v úvahu oddlužení a reorganizace není přípustná ve smyslu § 316 odst. 4 insolvenčního zákona.

22. K odvolání proti výroku o ustanovení insolvenční správkyně poukazuje odvolací soud na to, že k osobě K. D. neuplatnil dlužník žádné výhrady.

II. Dovolání a vyjádření k němu

23. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Lze po rozhodnutí o úpadku dlužníka a o způsobu jeho řešení přiměřeně aplikovat § 158 insolvenčního zákona?

[2] Lze aplikovat v řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o jeho úpadku § 141 odst. 1 poslední větu insolvenčního zákona (nepřihlížet v odvolacím řízení ke skutečnostem, které nastaly nebo vznikly po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně), jestliže:

a/ dlužník již před vydáním rozhodnutí o úpadku tvrdil a prokazoval, že výkon práva věřitele spočívající v podání insolvenčního návrhu a vedení insolvenčního řízení je šikanózní?

b/ dlužník již v době před vydáním rozhodnutí o úpadku tvrdil, že kdyby se v budoucnu ukázalo, že pohledávka insolvenčního navrhovatele nebo pohledávky jiných přihlášených věřitelů jsou oprávněné, je schopen si zajistit disponibilní zdroje k jejich úhradě, přičemž k takové úhradě přistoupila se souhlasem dlužníka třetí osoba [postupem dle § 1936 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“)] během odvolacího řízení (v jehož rámci dlužník na tuto skutečnost poukázal)?

[3] Lze v průběhu insolvenčního řízení (i v rámci řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o jeho úpadku) postupovat podle § 1936 o. z.? Musí (tedy) věřitel dlužníka přijmout plnění, které mu se souhlasem dlužníka nabídne třetí osoba a stane se třetí osoba, která věřiteli takto plnila věřitelem dlužníka ohledně pohledávky, na kterou plnila?

24. Pro případ, že Nejvyšší soud dospěje k závěru, že nastolené otázky již byly vyřešeny [např. usnesením Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, „sp. zn.“ (správně sen. zn.) 29 NSČR 23/2011 (jde o usnesení uveřejněné pod číslem 43/2012 Sb. rozh. obč. - dále jen „R 43/2012“)],

vymezuje dovolatel přípustnost dovolání tak, že napadené rozhodnutí závisí na dovolacím soudem vyřešené právní otázce, která má být dovolacím soudem posouzena jinak.

25. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

26. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel k položeným otázkám následovně:

K otázce č. 1 (K přiměřenému uplatnění § 158 insolvenčního zákona)

27. Potud dovolatel namítá, že (insolvenční) soud by měl zkoumat, zda jsou dány podmínky pro vedení insolvenčního řízení dle § 3 insolvenčního zákona, v průběhu celého insolvenčního řízení. Jestliže tomu tak není (jako v tomto případě), pak by měl z úřední povinnosti rozhodnout přiměřeně podle § 158 insolvenčního zákona, že dlužník není v úpadku (přičemž právní mocí takového rozhodnutí by insolvenční řízení skončilo).

28. Vzhledem k tomu, že při přezkumném jednání, jež se konalo 24. října 2023, popřeli pohledávky věřitele F (kterého měl odvolací soud za dalšího věřitele dlužníka s pohledávkou po lhůtě splatnosti po dobu delší 3 měsíců) tehdejší insolvenční správkyň (K. D.) i ostatní přihlášené věřitelé, znamená to, že dlužník ani proto nemá více věřitelů s pohledávkami déle než 30 dnů po lhůtě splatnosti.

K otázce č. 2 (K použitelnosti § 141 odst. 1 poslední věty insolvenčního zákona)

29. Již v řízení před insolvenčním soudem dlužník uváděl [ve vyjádření z 11. května 2021, A-15 (dále jen „vyjádření“)], že není v úpadku v žádné z jeho forem, že nehrazení pohledávek (tehdejšího) insolvenčního navrhovatele (jež má za sporné) je výrazem neochoty plnit, nikoli neschopnosti plnit a že uspokojení pohledávek vůči němu lze dosáhnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Tamtéž uvedl (v článku II. odst. 7 vyjádření), že je schopen si případně zajistit disponibilní zdroje na úhradu pohledávky (insolvenčního navrhovatele) [např. prostřednictvím svého společníka, společnosti IES MORAVIA REAL a. s.], avšak až po jejím přiznání (i po rozhodnutí o mimořádných opravných prostředcích).

30. Odvolací soud se (tedy) dopustil stěžejního pochybení, jestliže se při odkazu na § 141 odst. 1 poslední větu insolvenčního zákona odmítl zabývat jeho sdělením, že dluh uhradí, avizovaným ve vyjádření, byť k úhradě dluhu došlo (jak v odvolacím řízení oznámil podáním z 16. srpna 2023, A-160) až v průběhu odvolacího řízení. Konkrétně se měl odvolací soud zabývat tím, že věřitel F na základě dohody s dlužníkem požádal insolvenčního navrhovatele (podáním datovaným 27. června 2023, doručeným 28. června 2023) o sdělení bankovního spojení (do 7 dnů) za účelem úhrady dlužníkovu dluhu. Insolvenční navrhovatel však zůstal nečinný (takže nejpozději od 5. července 2023 není dlužník v prodlení s úhradou dluhu insolvenčnímu navrhovateli), pročez mu věřitel F posléze (31. července 2023) uhradil dluh (vyčíslený k 31. srpnu 2023) čtyřmi poštovními poukázkami (souhrnně šlo o úhradu částky 12.775.425 Kč).

31. Vytýkané pochybení odvolacího soudu vedlo v konečném důsledku k (jeho) nesprávnému závěru o doložení mnohosti věřitelů.

32. Dále dovolatel poukazuje na to, že již ve vyjádření měl postup (tehdejšího) insolvenčního navrhovatele za účelový (za šikanózní výkon práva).

33. V mezích dovolací argumentace k otázce č. 2 dovolatel v podrobnostech odkázal na obsah vyjádření a dále „na obsah všech svých dalších vyjádření v rámci probíhajícího insolvenčního řízení“.

K otázce č. 3 (K postupu podle § 1936 o. z.)

34. Postup podle § 1936 o. z., jehož důsledkem je změna v osobě věřitele, lze aplikovat i v rámci řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o úpadku. Negativní důsledky toho, že odmítl (bezdůvodně) přijmout plnění na dlužníkův dluh nabídnuté mu (se souhlasem dlužníka) v průběhu odvolacího řízení třetí osobou (věřitelem F), by měl nést insolvenční navrhovatel, a to v podobě zamítnutí insolvenčního návrhu (vzhledem k tomu, že v konečném důsledku nejsou splněny podmínky dle § 3 insolvenčního zákona). Takový postup (splnění dlužníkova dluhu třetí osobou v průběhu insolvenčního řízení) neodporuje zásadě vyjádřené v § 5 písm. d/ insolvenčního zákona. Tím, že souhlasil s úhradou dluhu třetí osobou, neporušil dlužník ani pravidlo vyjádřené v § 111 insolvenčního zákona. Právní názor odvolacího soudu je absurdní, neboť by v obdobných případech v konečném důsledku paradoxně zapovídal dosažení plného uspokojení pohledávek dlužníkůvých věřitelů (popírá zásadu insolvenčního řízení vyjádřenou v § 5 písm. a/ insolvenčního zákona).

35. Insolvenční navrhovatel ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout proto, že trpí procesními vadami, když dovoláním předestřené právní otázky nemají význam pro zjištění dlužníkova úpadku (i kdyby je Nejvyšší soud zodpověděl tak, jak požaduje dlužník). Jinak navrhuje dovolání zamítnout jako nedůvodné, máje za to, že jím prostupuje dlužníkovo nepochopení toho, že při rozhodování o odvolání proti rozhodnutí o úpadku nepřihlíží odvolací soud ke skutečnostem, které nastaly nebo vznikly po vydání rozhodnutí o úpadku.

36. Insolvenční správce dlužníka [jímž je od 22. listopadu 2023 Ing. David Papoušek, Ph.D. (dále jen „D. P.“)] navrhuje dovolání zamítnout jako nedůvodné, máje napadené rozhodnutí za věcně správné.

III. Přípustnost dovolání

37. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

38. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností podaného dovolání, máje na zřeteli, že v dané věci může být přípustné jen podle § 237 o. s. ř., přičemž pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř.

39. Dovolatel napadá usnesení odvolacího soudu dovoláním jako celek, tedy bez rozlišení toho, že výrokem napadeného usnesení potvrzuje odvolací soud tři rozdílné výroky usnesení insolvenčního soudu, konkrétně vedle výroku o zjištění úpadku dlužníka (bod I. výroku usnesení insolvenčního soudu) též výrok o ustanovení insolvenční správkyňe (bod II. výroku usnesení insolvenčního soudu) a výrok o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (bod III. výroku usnesení insolvenčního soudu).

40. Výrok o ustanovení insolvenčního správce i výrok o prohlášení konkursu má v dané věci povahu výroku závislého na výroku o zjištění dlužníkova úpadku. V režimu ustanovení § 242 odst. 2 písm. a/ o. s. ř. by tedy tyto výroky byly automaticky odklizeny (zrušeny), kdyby Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným a důvodným v rozsahu, v němž odvolací soud výrokem napadeného usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o zjištění dlužníkova úpadku. To však nic nemění na skutečnosti, že směřuje-li dovolání i proti těmto výrokům, nemůže být přípustné, jestliže neobsahuje žádné důvody,

pro které by nemohl samostatně obstát výrok o ustanovení insolvenčního správce nebo výrok o prohlášení konkursu. Srov. k tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011, uveřejněné pod číslem 110/2011 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 110/2011“), jakož i (k přípustnosti dovolání) důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2013, sen. zn. 29 NSČR

45/2010, uveřejněného pod číslem 86/2013 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 86/2013“), a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2020, sen. zn. 29 NSČR 179/2018.

41. V poměrech dané věci neobsahuje dovolání žádnou dovolací argumentaci, pro kterou by nemohl samostatně obstát výrok o ustanovení K. D. insolvenční správkyní dlužníka, ani argumentaci, pro kterou by nemohl samostatně obstát výrok o prohlášení konkursu. Nejvyšší soud proto v rozsahu, v němž odvolací soud výrokem napadeného usnesení potvrdil usnesení insolvenčního soudu v bodu II. výroku o ustanovení insolvenční správkyně a v bodu III. výroku o prohlášení konkursu, dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř. jako nepřipustné.

42. Ve zbývajícím rozsahu Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř., když potud dovolání otevírá otázky dovolacím soudem neřešené (u otázky č. 1 zcela a u otázek č. 2 a 3 zčásti).

IV. Důvodnost dovolání

43. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

44. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

45. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

46. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (ve znění, jež nedoznalo změn od 1. dubna 2021, kdy bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek dlužníka):

§ 3 (insolvenčního zákona)

Úpadek

(1) Dlužník je v úpadku, jestliže má

a/ více věřitelů a

b/ peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a

c/ tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“).

(2) Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže

a/ zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo

b/ je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

c/ není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

d/ nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

(...)

§ 5 (insolvenčního zákona)

Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

(...)

d/ věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

§ 136 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční soud vydá rozhodnutí o úpadku, je-li osvědčením nebo dokazováním zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo že mu úpadek hrozí.

(...)

§ 141 (insolvenčního zákona)

Odvolání proti rozhodnutí o úpadku

(1) Proti rozhodnutí o úpadku vydanému na základě insolvenčního návrhu dlužníka není odvolání přípustné. Proti rozhodnutí o úpadku vydanému na základě insolvenčního návrhu věřitele se může odvolat pouze dlužník; odvoláním však lze namítat pouze to, že rozhodnutí o úpadku nemělo být vydáno proto, že úpadek není osvědčen, nebo proto, že tomu brání překážka stanovená v tomto zákoně. Ke skutečnostem, které nastaly nebo vznikly po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně, se v odvolacím řízení nepřihlíží.

(2) Je-li osvědčen úpadek dlužníka, není důvodem k tomu, aby odvolací soud zrušil nebo změnil rozhodnutí o úpadku, skutečnost, že insolvenční navrhovatel nedoložil, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, ani skutečnost, že insolvenční navrhovatel v průběhu odvolacího řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení.

§ 148 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu, je-li dlužníkem osoba, u které tento zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením.

(...)

§ 149 (insolvenčního zákona)

(1) Nejde-li o případ podle § 148, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

(2) Odstavec 1 se nepoužije, jestliže

a/ dlužník podal návrh na povolení oddlužení v insolvenčním řízení zahájeném na základě insolvenčního návrhu jiné osoby; v takovém případě rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 30 dnů po rozhodnutí o úpadku, nebo

b/ se dlužník stal osobou, u které tento zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením, po rozhodnutí o úpadku; v takovém případě může insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku konkursem před termínem konání schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

(3) Má-li insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku podle odstavce 1, je předmětem jednání schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku vždy zpráva insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti a jeho vyjádření o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku; je-li takových návrhů více, vyjádří se insolvenční správce k tomu, který z nich považuje za nejvhodnější a proč.

§ 158 (insolvenčního zákona)

(1) Před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku podle § 149 rozhodne insolvenční soud i bez návrhu, že dlužník není v úpadku, zjistí-li, že

a/ ani po rozhodnutí o úpadku nebyl osvědčen dlužníkův úpadek, nebo

b/ zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny.

(2) Před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku podle § 149 rozhodne insolvenční soud, že dlužník není v úpadku, též na návrh dlužníka, jestliže dlužník k tomuto návrhu připojil listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili s tímto návrhem souhlas a na které je úředně ověřena pravost podpisu osob, které ji podepsaly.

(3) Rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 je vykonatelné a jeho účinky nastávají dnem, kdy nabude právní moci. Právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení končí.

(4) Pro rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 platí ustanovení části druhé hlavy první dílu 8 tohoto zákona o zrušení konkursu přiměřeně.

(5) Tytéž účinky jako rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 má i rozhodnutí, kterým odvolací soud změnil nebo zrušil rozhodnutí o úpadku vydané soudem prvního stupně; právní mocí usnesení, kterým odvolací soud zrušil rozhodnutí o úpadku vydané soudem prvního stupně, však insolvenční řízení nekončí.

§ 245 (insolvenčního zákona)

(1) Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.

(...)

§ 308 (insolvenčního zákona)

(1) Insolvenční soud rozhodne i bez návrhu o zrušení konkursu

a/ zjistí-li, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek; to neplatí, došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty,

b/ zjistí-li, že zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny,

(...)

(2) Insolvenční soud rozhodne o zrušení konkursu též na návrh dlužníka, jestliže dlužník k tomuto návrhu připojil listinu, na které všichni věřitelé a insolvenční správce vyslovili se zrušením konkursu souhlas a na které je úředně ověřena pravost podpisu osob, které ji podepsaly.

§ 1936 (o. z.)

(1) Věřitel musí přijmout plnění, které mu se souhlasem dlužníka nabídne třetí osoba. To neplatí, je-li plnění vázáno na osobní vlastnosti dlužníka.

(2) Kdo plní dluh jiného, aniž za dluh ručí a ani jinak dluh nezajistil, může na věřiteli požadovat před splněním nebo při něm, aby mu postoupil svoji pohledávku.

47. Ve výše ustaveném právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným otázkám následující závěry:

K otázce č. 1 (K přiměřenému uplatnění § 158 insolvenčního zákona)

48. Na tomto místě Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku pléna ze dne 21. května 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a

účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým.

49. Pro účely posouzení smyslu § 158 insolvenčního zákona tak Nejvyšší soud prvotně poukazuje na obsah důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002-2006 jako tisk č. 1120) [dále jen „důvodová zpráva“]. Ve „Zvláštní části“ důvodové zprávy [K § 158 (Díl 7: Rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku)] se k této otázce uvádí:

„Ustanovení § 158 návrhu řeší situaci, kdy ještě před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, ale již po rozhodnutí o úpadku, vyjde najevo, že dlužník v úpadku není. V takovém případě již není účelné rozhodovat o některém ze způsobů řešení úpadku. Toto ustanovení pak vychází (s nezbytnými modifikacemi danými tím, o jakou fázi řízení jde) z úpravy obdobné té, jež se zabývá zrušením konkursu (§ 308 a násl. osnovy). Pro tento případ tedy zákon dovoluje insolvenčnímu soudu přijmout rozhodnutí o tom, že dlužník v úpadku (podle toho, co nastalo nebo vyšlo najevo po rozhodnutí o úpadku) není.“

50. V komentářové literatuře (nebo v poznámkových vydáních) k insolvenčnímu zákonu lze k otázce předestřené dovolatelem nalézt (u § 158 insolvenčního zákona) následující argumentaci:

51. Podle díla Zelenka, J. a kolektiv: Insolvenční zákon. Poznámkové vydání s důvodovou zprávou. 1. vydání, Praha, Linde 2007 (str. 260): „Ustanovení (rozuměj § 158 insolvenčního zákona) reaguje především na případy, kdy v mezidobí od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu jeho řešení (jde o období max. 3 měsíců) vyjde v insolvenčním řízení najevo, že dlužník není v úpadku. (...) Z jiných důvodů (rozuměj z jiných než tech, jež jsou uvedeny v § 158 insolvenčního zákona) nelze vydat usnesení o tom, že dlužník není v úpadku.“. Stejnými slovy komentuje zkoumané ustanovení dílo Maršíková, J., Dančišin, M., Grygar, J., Hálková, M., Jiška, P., Krechler, M.: Insolvenční zákon Komentář. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018.

52. Dílo Kozák, J., Budín, P., Dadam, A., Pachtl, L: Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. Praha. ASPI, a. s. 2008 (str. 201) obsahuje argumentaci, podle které: „V případě, že nedojde ke spojení rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o způsobu jeho řešení dle ustanovení § 148 (insolvenčního zákona), může před vydáním rozhodnutí o způsobu řešení úpadku podle § 149 (insolvenčního zákona) insolvenční soud i bez návrhu rozhodnout, že dlužník není v úpadku. Jde o poměrně výjimečnou možnost, která je vázána na zjištění, že ani po rozhodnutí o úpadku nebyl osvědčen dlužníkův úpadek.“. Stejnými slovy komentuje zkoumané ustanovení dílo Kozák, J., Brož, J., Dadam, A., Stanislav, A., Strnad, Z., Zrůst, L., Žižlavský, M. aj. Insolvenční zákon: Komentář. 5. vydání. Praha. Wolters Kluwer ČR, a. s., 2019.

53. Podle díla Moravec, T., Kotoučová, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021: „Zákon ... řeší i případy, kdy dlužník mimo řízení vlastní aktivitou dosáhne smíru s věřiteli, tedy dosáhne uspořádání svých poměrů, resp. dohodne se s věřiteli tak, že tito souhlasí s ukončením insolvenčního řízení. To však platí pouze ve fázi řízení, kdy sice již bylo rozhodnuto o

úpadku, ale nedošlo k závaznému a účinnému určení způsobu řešení úpadku. Pokud by se neexistence úpadku ukázala až po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, již nelze použít § 158 (insolvenčního zákona) a rozhodnout o tom, že dlužník není v úpadku. S ohledem na stanovení způsobu řešení úpadku je evidentní, že rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku, přichází v úvahu pouze tehdy, když o způsobu řešení úpadku má soud rozhodovat jinak než podle § 148 (insolvenčního zákona).“

54. V díle Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, (4. aktualizace, 2023), se na dané téma uvádí: „O tom, že dlužník není v úpadku, může insolvenční soud rozhodnout pouze v období (i) od vydání rozhodnutí o úpadku (ii) do okamžiku vydání rozhodnutí o způsobu jeho řešení. Pokud již soud o způsobu řešení úpadku dlužníka (třebaže nedůvodně či předčasně) rozhodne, je vyloučen (byť i jen analogický) postup podle § 158 (insolvenčního zákona).“

55. Literatura se tedy (ve shodě se záměrem zákonodárce vyjádřeným v důvodové zprávě) shoduje v tom, že rozhodnutí podle § 158 insolvenčního zákona (o tom, že dlužník není v úpadku) lze vydat jen v době od rozhodnutí o úpadku dlužníka (§ 136 odst. 1 insolvenčního zákona) do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka (což potvrzuje i dikce uvozovací věty § 158 odst. 1 insolvenčního zákona).

56. K tomu lze doplnit, že např. již v usnesení ze dne 29. února 2016, sen. zn. 29 ICdo 16/2016, uveřejněném pod číslem 32/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 32/2017“) [ústavní stížnost podanou proti tomuto rozhodnutí odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 30. června 2016, sp. zn. III. ÚS 1797/16, dostupným na webových stránkách Ústavního soudu], Nejvyšší soud vysvětlil, že pro insolvenční řízení je charakteristické, že se člení na několik relativně samostatných fází. První, přípravná, fáze insolvenčního řízení (jež začíná podáním insolvenčního návrhu) končí rozhodnutím o úpadku (není-li řízení skončeno takzvaným jiným rozhodnutím o insolvenčním návrhu). Druhou fází insolvenčního řízení je fáze, která začíná rozhodnutím o úpadku. Je určena k tomu, aby v ní bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku u dlužníka, u něhož byl zjištěn úpadek, a končí právě rozhodnutím o způsobu řešení úpadku [prohlášením konkursu, povolením reorganizace nebo povolením oddlužení (srov. § 4 odst. 2 insolvenčního zákona)]. Druhá fáze insolvenčního řízení nemusí probíhat samostatně až po skončení fáze první (přípravné), ale při splnění zákonem stanovených podmínek (§ 148 insolvenčního zákona) může být rozhodnuto o způsobu řešení úpadku současně s rozhodnutím, jímž insolvenční soud rozhodne o úpadku dlužníka. Třetí (realizační) fází insolvenčního řízení je fáze, která začíná rozhodnutím o způsobu řešení úpadku a v jejím rámci se provádí přijatý způsob řešení úpadku. Čtvrtou (závěrečnou) fází insolvenčního řízení je fáze vedoucí k vlastnímu rozvržení výtěžku zpeněžení majetkové podstaty mezi věřitele a ukončení insolvenčního řízení. K této fázi budiž dodáno, že samostatného charakteru je především při řešení úpadku konkursem. Při reorganizaci a oddlužení v některých situacích splývá se třetí (realizační) fází insolvenčního řízení. Srov. shodně dále např. též důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2019, sen. zn. 29 ICdo 154/2017, uveřejněného pod číslem 52/2020 Sb. rozh. obč., rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2022, sen. zn. 29 ICdo 46/2020, uveřejněného pod číslem 42/2023 Sb. rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2023, sp. zn. 29 Cdo 1570/2022, uveřejněného pod číslem 96/2023 Sb. rozh. obč.

57. Každá z těchto fází insolvenčního řízení tedy řeší jiný okruh otázek a definitivní uzavření některé z předchozích fází řízení vylučuje zkoumání otázek, jež jí byly vyhrazeny, ve fázi další (následující). Představa dovolatele, že insolvenční soud by měl zkoumat, zda jsou dány podmínky pro vedení insolvenčního řízení dle § 3 insolvenčního zákona, v průběhu celého insolvenčního řízení (srov. reprodukci dovolání v odstavci 27. odůvodnění shora) je s takto nastavenou úpravou (a účelem, který sleduje) ve zjevném rozporu (jím formulovaná teze není správná). Jinak řečeno, posouzení, zda jsou

splněny předpoklady pro zjištění úpadku dlužníka (nebo pro zjištění hrozícího úpadku dlužníka), je vyhrazeno první fázi insolvenčního řízení, přičemž po skončení této (přípravné) fáze rozhodnutím o úpadku dlužníka (a po vyčerpání opravných prostředků proti takovému rozhodnutí) nemá insolvenční soud žádný důvod vracet se (v dalších fázích řízení) znovu k aplikaci § 3 insolvenčního zákona. Rozhodnutí podle § 158 insolvenčního zákona (rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku), je vyhrazeno druhé fázi insolvenčního řízení a pro tyto účely předpokládá § 158 odst. 4 insolvenčního zákona přiměřenou aplikaci ustanovení o zrušení konkursu (srov. § 308 a násl. insolvenčního zákona). Přitom ani v rozhodnutí podle § 158 insolvenčního zákona a (ostatně) ani v rozhodnutí podle § 308 insolvenčního zákona nejde o to znovu zkoumat předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku ve smyslu § 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 136 odst. 1 insolvenčního zákona. Formulace „zjistí-li, že ani po rozhodnutí o úpadku nebyl osvědčen dlužníkův úpadek“ (§ 158 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona) je srovnatelná s formulací obsaženou v § 308 odst. 1 písm. a/ části věty před středníkem insolvenčního zákona („zjistí-li, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek“), kterou Nejvyšší soud vyložil v usnesení ze dne 26. února 2015, sen. zn. 29 NSČR 8/2013, uveřejněném pod číslem 73/2015 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 73/2015“), tak, že toto ustanovení dovoluje zrušit konkurs na majetek dlužníka, jestliže podle stavu insolvenčního řízení v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o zrušení konkursu, lze uzavřít (postavit najisto), že dlužník nebyl v úpadku v době vydání rozhodnutí o úpadku, a zároveň nebyl ve stavu úpadku (při odhlédnutí od vlastních účinků rozhodnutí o úpadku a o prohlášení konkursu na majetek dlužníka) ani později (v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí dle § 308 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona). Důvodem ke zrušení konkursu podle § 308 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona není (nemůže být) pouhé jiné právní hodnocení těch skutečností, z nichž vyšel insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku. Srov k tomu i (v R 73/2015 citovanou) „Zvláštní část“ důvodové zprávy [K § 308 - 313 (Díl 8: Zrušení konkursu)].

58. V témže duchu platí, že ustanovení § 158 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona dovoluje přijmout rozhodnutí, že „dlužník není v úpadku“, jestliže podle stavu insolvenčního řízení v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o tom, že „dlužník není v úpadku“, lze uzavřít (postavit najisto), že dlužník nebyl v úpadku v době vydání rozhodnutí o úpadku a zároveň nebyl ve stavu úpadku (při odhlédnutí od vlastních účinků rozhodnutí o úpadku) ani později (v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí dle § 158 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona).

59. Lze tedy uzavřít, že spojil-li insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu (§ 148 odst. 1 insolvenčního zákona), které otevírá třetí (realizační) fázi insolvenčního řízení, není důvod prosazovat dále (přiměřenou) aplikaci § 158 insolvenčního zákona, když účel sledovaný posledně označeným ustanovením cíleně jen pro dobu do rozhodnutí o úpadku dlužníka do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku naplňuje od prohlášení konkursu rozhodnutí o zrušení konkursu podle § 308 insolvenčního zákona.

60. Stejně jako není (nemůže být) důvodem ke zrušení konkursu podle ustanovení § 308 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona pouhé jiné právní hodnocení těch skutečností, z nichž vyšel insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku (R 73/2015), totiž není (nemůže být) pouhé jiné právní hodnocení těch skutečností, z nichž vyšel insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku, ani důvodem k vydání rozhodnutí podle § 158 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona o tom, že „dlužník není v úpadku“.

61. Odpověď na otázku č. 1 tedy zní tak, že po rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem (§ 4 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona), konkrétně poté, co ve smyslu § 245 odst. 1 insolvenčního zákona nastanou účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka, je v insolvenčním řízení vyloučena přiměřená aplikace § 158 insolvenčního zákona.

62. Dovolání tedy v této části není opodstatněné.

K otázce č. 2 (K použitelnosti § 141 odst. 1 poslední věty insolvenčního zákona)

63. V důvodech R 43/2012 Nejvyšší soud vysvětlil, že novou skutečností, která (ve smyslu § 141 odst. 1 poslední věty insolvenčního zákona) není způsobilá ovlivnit (je-li uplatněna až v odvolacím řízení) správnost rozhodnutí o úpadku, je obecně vzato každá skutečnost, která nastala po vydání rozhodnutí o úpadku. Takovou skutečností je přitom také skutečnost, která přivedla zánik pohledávky insolvenčního navrhovatele nebo některého z dalších (nebo i všech) věřitelů (splnění dluhu, započtení, prekluze). Tyto závěry (jež odpovídají jak jazykovému tak teleologickému výkladu zkoumaného ustanovení) představují ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu k výkladu označeného ustanovení a Nejvyšší soud se k nim přihlásil např. též v usnesení ze dne 30. března 2017, sen. zn. 29 NSČR 32/2015, nebo v usnesení ze dne 31. srpna 2017, sen. zn. 29 NSČR 136/2015, uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 1, ročníku 2019, pod číslem 11. Důvod přikročit ke změně této judikatury na základě dovolací argumentace Nejvyšší soud nemá. K podotázkám položeným dovolatelem v rámci otázky č. 2 lze na tomto základě uvést následující:

K tvrzení, že insolvenční návrh je šikanózní (podotázka pod písmenem a/)

64. Tvrzení, že insolvenční návrh je šikanózní, uplatněné v řízení před insolvenčním soudem (soudem prvního stupně), se po případném osvědčení nebo prokázání takové dlužníkovy obrany může projevit jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu po jeho věcném projednání (srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2013, sen. zn. 29 NSČR 116/2013, uveřejněné pod číslem 33/2014 Sb. rozh. obč.). To, že v řízení před insolvenčním soudem (soudem prvního stupně) dlužník zvolil takovou obranu, jej však nikterak nezavazuje povinnosti dodržet při odvolání proti rozhodnutí o úpadku pravidlo formulované v § 141 odst. 1 poslední větě insolvenčního zákona (neuplatňovat skutečnosti, které nastaly nebo vznikly po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně, neboť k těm se v odvolacím řízení nepřihlíží). To lze ostatně demonstrovat i poukazem na skutkové reálie R 43/2012, z nichž plyne, že pravidlo formulované v § 141 odst. 1 poslední větě insolvenčního zákona se prosadilo, i když se dlužník rovněž bránil námitkou šikanózního výkonu práva.

K tvrzení dlužníka, že kdyby se v budoucnu ukázalo, že pohledávka insolvenčního navrhovatele nebo pohledávky jiných přihlášených věřitelů jsou oprávněné, je schopen si zajistit disponibilní zdroje k jejich úhradě (podotázka pod písmenem b/)

65. Jestliže dlužník, dlužníkův spoludlužník, ručitel nebo třetí osoba (se souhlasem dlužníka) uhradí po rozhodnutí o úpadku dlužníka dlužníkův dluh u insolvenčního navrhovatele nebo u jiného přihlášeného věřitele, jde ve smyslu § 141 odst. 1 poslední věty insolvenčního zákona a závěrů R 43/2012 o novou skutečnost (skutečnost, která nastala po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně). Na tom, že právní jednání, jímž je splnění dluhu po rozhodnutí o úpadku, je skutečností, ke které se v řízení o odvolání proti rozhodnutí o úpadku nepřihlíží, nic nemění to, že dlužník ještě před rozhodnutím o úpadku ohlašoval, že je hodlá udělat. Stále jde o to, že daná skutečnost (zánik dluhu splněním) nastala až po vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka.

66. Odpověď na otázku č. 2 tedy zní tak, že k úhradě dlužníkovy dluhu u insolvenčního navrhovatele nebo u jiného přihlášeného věřitele, provedené po vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka, se v odvolacím řízení nepřihlíží bez zřetele k tomu, zda dlužník před vydáním rozhodnutí o úpadku namítal, že insolvenční návrh je šikanózní, nebo k tomu, zda dlužník před vydáním rozhodnutí o úpadku namítal, že kdyby se v budoucnu ukázalo, že pohledávka insolvenčního navrhovatele nebo pohledávky jiných přihlášených věřitelů jsou oprávněné, je schopen si zajistit disponibilní zdroje k jejich úhradě. Taková tvrzení nevyklučují platnost pravidla formulovaného v § 141 odst. 1 poslední větě insolvenčního zákona. To, že dlužník tohoto pravidla nedbal, jde k jeho tíži [neboť nekonal v souladu s obecným právním principem „vigilantibus iura scripta sunt“ (bdělým náležejí práva)].

67. Zbývá dodat, že odkaz dovolatele na obsah vyjádření a dále na obsah všech „dalších vyjádření v rámci probíhajícího insolvenčního řízení“ (srov. reprodukci dovolání v odstavci 33. shora) je právně bezcenný. Přihlédnout k obsahu podání, na která dovolání pouze „odkazuje“, totiž Nejvyššímu soudu zapovídá § 241a odst. 4 o. s. ř.

K otázce č. 3 (K postupu podle § 1936 o. z.)

68. Již z odpovědi na otázku č. 2 se podává, že v insolvenčním řízení není vyloučeno přivodit zánik dlužníkovu dluhu tím, že jej se souhlasem dlužníka uhradí třetí osoba (v režimu § 1936 o. z.).

69. K závěru, že i zjištěná pohledávka přihlášeného věřitele může zaniknout před rozvrhem na základě skutečností nastalých mimo řízení (např. právě tím, že ji za dlužníka s jeho souhlasem uhradí třetí osoba), se Nejvyšší soud přihlásil pro poměry upravené insolvenčním zákonem již v usnesení ze dne 28. listopadu 2013, sen. zn. 29 NSČR 63/2011, uveřejněném pod číslem 34/2014 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 34/2014“). Mechanismus, jehož prostřednictvím lze i v takovém případě ukončit účast dlužníkovu věřitele v insolvenčním řízení, upravuje § 186 insolvenčního zákona; srov. R 34/2014 nebo odstavec 30. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2023, sen. zn. 29 NSČR 134/2022, uveřejněného pod číslem 23/2024 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 23/2024“) [k obraně dotčeného přihlášeného věřitele proti takovému postupu srov. ustanovení § 186 odst. 2 insolvenčního zákona]. To, zda věřitel má (může, musí) přijmout plnění, které mu na úhradu dlužníkovu dluhu nabízí se souhlasem dlužníka třetí osoba, však v situaci, kdy se tak děje (až) po vydání rozhodnutí o úpadku, nic nemění na tom, že se k této skutečnosti (zániku dluhu splněním) nepřihlíží pro účely projednání dlužníkovu odvolání proti rozhodnutí o úpadku, jelikož nastala po vydání rozhodnutí o úpadku (§ 141 odst. 1 poslední věta insolvenčního zákona).

70. Odpověď na otázku č. 3 tedy zní tak, že i v průběhu řízení o odvolání dlužníka proti rozhodnutí o jeho úpadku lze postupovat podle § 1936 o. z. (dlužníkuv dluh vůči insolvenčnímu navrhovateli nebo jinému přihlášenému věřiteli může zaniknout tím, že jej se souhlasem dlužníka uhradí třetí osoba). Taková úhrada dluhu vskutku neodporuje základní zásadě insolvenčního řízení vyjádřené v § 5 písm. d/ insolvenčního zákona; to však nic nemění na tom, že k takové skutečnosti (která nastala po rozhodnutí o úpadku) se v odvolacím řízení nepřihlíží. S přihlédnutím k úpravě obsažené v § 186 insolvenčního zákona a závěrům formulovaným v R 34/2014 nebo v R 23/2024 nemá Nejvyšší soud postup podle § 141 odst. 1 poslední věty insolvenčního zákona ani za rozporný se základní zásadou insolvenčního řízení formulovanou v § 5 písm. a/ insolvenčního zákona.

71. Dovolání tak ani potud není důvodné.

72. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání ve zbývajícím rozsahu zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)